

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 116. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359608784/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Det var hendes Plan at rejse til Konstantinopel og Grækenland for at faa de rette Lokalfarver til et Digt *Richard Løvehjerter*, som foresvævede hende og som Byrons Optræden synes at have givet hende Ideen til; det skulde, sagde hun, blive en *Lara*, hvori Byrons ikke vilde være til at genkende. Men Frygten for, at hendes unge Datter og Rocca ikke skulde kunne udholde Rejsens Strabadser bevægede hende til at ty til Stockholm. Der fornyede hun sit Venskab med Bernadotte; der traf hun Schlegel, hvem Bernadotte havde adlet og udnævnt til sin Privatsekretær. Gennem Schlegel gjorde Carl Johan ogsaa Constant Bekendtskab, søgte — iøvrigt uden Held — at vinde ham for sine ærgerrige Planer med Hensyn til den franske Trone og udnævnte ham foreløbig til Ridder af Nordstjernen. Fru de Staël var mindre klarsynet overfor Bernadottes Karakter end Constant; hun omtaler ham altid med Varme; det fælles Had til Napoleon var vel her et forenende Element. Dette Had forstummede dog hos hende fra det Øjeblik af, da de forenede Hære rykkede imod Frankrig; hun jamrer over at være nødsaget til at ønske Napoleon Held, men hun kan ikke mere skille hans Sag fra Frankrigs. Mere karakterfast end Constant afslog hun i de hundrede Dage de Tilnærmelsesforsøg, Napoleon gjorde overfor hende. Hun oplevede hans endelige Fald; hun saa med Sorg Bourbonerne vende tilbage som værre Frihedsfjender end Selvherskeren, de fulgte; hun samledes endnu engang med Constant i Paris i Aaret 1816 og udaandede Aaret efter.

Denne korte Oversigt over den betydelige Kvindes Levned og Livskamp i hendes modnere Tid er et tilstrækkeligt Grundlag til at fuldstændiggøre Forestillingen om hendes Væsen som Menneske og Skribent. Medfødt Hjertelighed og medfødt Vid var hendes oprindelige Gaver; en Hjertelighed, der steg til menneskekærligt Alsind, og et Vid, der udviklede sig til genial Modtagelighed og Fremstillingsevne.

Hun havde nogle af det 18de Aarhundredes Ejendommeligheder i meget høj Grad: det stærke Hang til Selskabelighed, den overvejende Tilbøjelighed og Evne til Samtale. Medens George Sand, det nittende Aarhundredes store Forfatterinde, sad sluttet og stum i Selskab med Andre og kun aabnede sin Personligheds Kilder, naar hun skrev, var Fru de Staël en livfuld Improvisatrice. Hendes Evne var den at elektrisere, hendes Ord skød sig som Lysstrømme hen over Genstanden, hvorom hun

talte. Alle Mennesker, som har kendt hende personlig, har udtalt, at hendes Skrifter var Intet i Sammenligning med hendes Samtalekunst. En af hendes Kritikere ender en Anmeldelse saaledes: «Naar man hører hende, er det umuligt ikke at bifalde hende; hvis hun havde sagt dette og ikke skrevet det, havde jeg aldrig kunnet kritisere hende» og en stor Dame sagde om hende i Spøg: «Hvis jeg var Dronning, vilde jeg befale Fru de Staël altid at tale til mig.» De utallige mundlige Udsagn, der er opbevarede af hende, giver trods deres døde Sort paa Hvidt en Forestilling om det Oprindelige og Overraskende i hendes Maade at tale paa. En Dag, da hun udlod sig om det Unaturlige i de Ægteskaber, som stiftes af Forældrene, i Modsætning til det ene Rette at lade den unge Pige vælge frit, udbrod hun leende: «Jeg vilde *tvinge* min Datter til at gifte sig af Kærlighed.» — En Dag da en af Napoleons tjenstvillige Aander meddelte hende, at Kejseren vilde udbetale hende de to Millioner, hendes Fader havde givet den franske Bank i Forvaring, ifald han var sikker paa, at hun holdt af ham, svarede hun: «Jeg vidste nok, at man behøvede en Livsattest for at hæve sine Penge, men ikke, at der udfordredes en Kærlighedserklæring.»

Men bag denne Aandsnærværelse og denne Evne til med Lethed at forme og udvortesgøre, som en selskabelig Tidsalder udvikler, laa meget af det Inderlige og Sjælfulde, som det 19de Aarhundrede har vurderet. Den beundrede Borgfrue paa Coppet, den fejrede og indtagende Verdensdame, var en Natur. Misforholdet til Moderen havde, som alt berørt, tidlig avlet Tro paa Menneskenaturen og Kærlighed til den i hendes Sind. En Pligt, der ikke vejledte Naturen men bekæmpede den, var hende en Gru. Allerede i sit Skrift om *Lidenskabernes Indflydelse* stiller hun Lidenskaberne i Forhold ikke til Begrebet Pligt men til Begrebet Lykke, og undersøger den højere eller ringere Grad, i hvilken de gør indgreb i vor Lykke. Igennem *Corinna* som Organ siger hun; «Intet er saa let som at paatage sig en højst moralsk Mine, medens man fordømmer alt Ædelt og Stort. Pligtideen . . . kan gøres til et Angrebsvaaben, som de Middelmaadigheder, der er selvtilfredse i deres Middelmaadighed og Indskrænkethed, bruger til at paabyde Begavelsen Taushed og skille sig af med Begejstringen, Geniet, kort sagt alle deres Fjender.»

Den Naturgrund i hende selv, som hun byggede paa, var